Minister Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.3.41.2026
Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pani
Małgorzata Kidawa-Błońska
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałkini,

w odpowiedzi na oświadczenie Pani Senatorki Ewy Kaliszuk w sprawie funkcjonowania centrów integracji społecznej oraz współpracy między jednostkami pomocy społecznej, centrami integracji społecznej i powiatowymi urzędami pracy, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym[1] stanowi kluczowy element systemu reintegracji społeczno-zawodowej. Jest to pierwszy w Polsce akt prawny, który w sposób kompleksowy reguluje mechanizmy przeciwdziałania marginalizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Akt ten określa warunki i zasady kierowania do centrum integracji społecznej (CIS) osób zagrożonych wykluczeniem społecznym[2]. Do CIS mogą zostać skierowane w szczególności osoby podlegające wykluczeniu społecznemu ze względu na swoją sytuację życiową, które nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym. Wśród nich wymienić należy osoby:

1) bezdomne realizujące indywidualny program wychodzenia z bezdomności,
2) uzależnione od alkoholu,
3) uzależnione od narkotyków lub innych środków odurzających,
4) z zaburzeniami psychicznymi,
5) długotrwale bezrobotne,
6) zwalniane z zakładów karnych,
7) uchodźcy realizujący indywidualny program integracji,
8) niepełnosprawne,

O możliwości skierowania do CIS decydują też negatywne przesłanki dostępu, określone w sposób kategoryczny. Osoby kierowane do CIS nie mogą mieć ustalonego prawa do zasiłku dla bezrobotnych, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego, renty strukturalnej, renty z tytułu niezdolności do pracy, emerytury lub nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego. Pobieranie tych świadczeń wyklucza możliwość przyjęcia do CIS.

Sformułowane w przepisie określenie „w szczególności" oznacza, że katalog grup mogących uczestniczyć w zajęciach organizowanych przez CIS jest otwarty. Przepis wskazuje jedynie przykładowe kategorie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Do CIS mogą być kierowane również inne osoby z grup o zbliżonych cechach, o ile podlegają wykluczeniu społecznemu w związku ze swoją sytuacją życiową i zawodową oraz nie osiągają dochodu z tytułu pobierania ww. świadczeń.

Skierowanie do CIS wymaga złożenia wniosku przez osobę zainteresowaną lub jej przedstawiciela ustawowego albo - za jej zgodą – przez zakład lecznictwa odwykowego,

[1] ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. z 2025 r. poz. 1718).
[2] art. 1 ust 2 i 3 w związku z art. 12 ww. ustawy.

tel. 222-500-108
info@mrpips.gov.pl
https://www.gov.pl/web/rodzina
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

powiatowe centrum pomocy rodzinie, ośrodek pomocy społecznej lub centrum usług społecznych, organizacja pozarządowa lub klub integracji społecznej.

Ustawodawca nadał uprawnienie do kierowania do CIS powiatowemu urzędowi pracy - w zakresie kierowania do tych placówek osób długotrwale bezrobotnych, przy obowiązku powiadomienia o tym właściwego ośrodka pomocy społecznej lub centrum usług społecznych (w przypadku przekształcenia OPS w CUS) – oraz, w stosunku do pozostałych grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ośrodkowi pomocy społecznej lub centrum usług społecznych.

W ocenie kierownictwa Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (MRPiPS) nie zachodzą rozbieżności w zakresie kwalifikowania uczestników do CIS. Osoba kierowana do placówki, bez względu na to, czy podmiotem kierującym jest ośrodek pomocy społecznej, odpowiednio centrum usług społecznych, czy też powiatowy urząd pracy, musi spełniać wynikające z ustawy przesłanki wykluczenia społecznego, w tym tzw. przesłanki negatywne związane z brakiem uprawnień do pobierania określonych świadczeń.

Ustawę o zatrudnieniu socjalnym podawano od czasu jej uchwalenia licznym nowelizacjom. Wprowadzane zmiany świadczą o tym, że akt dotyczy istotnych z perspektywy społecznych potrzeb kwestii oraz, że na różnych poziomach pojawiają się i są wdrażane postulaty dotyczące udoskonalania regulowanych ustawowo instrumentów. Z tego powodu (również z uwagi na szerokie oddziaływanie ustawy, której przepisy dotyczą podmiotów ekonomii społecznej, jednostek samorządu terytorialnego, wojewodów i samych osób wykluczonych) do kierownictwa MRPiPS trafia wiele pytań o prawidłową interpretację jej poszczególnych przepisów. W 2007 r. wydano zaktualizowany w 2022 r. „Komentarz do ustawy o zatrudnieniu socjalnym". Publikacja stanowi źródło wskazówek dotyczących stosowania tych regulacji. Komentarz do ustawy wychodzi naprzeciw potrzebom praktyków, którzy poszukują wskazówek interpretacyjnych w swojej codziennej pracy, oddając do ich dyspozycji kompendium wykładni jej aktualnych przepisów.

W MRPiPS przygotowano projekt ustawy o zmianie ustawy o zatrudnieniu socjalnym oraz niektórych innych ustaw. Projekt wpisano do Wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów pod numerem UD338. Obecnie akt znajduje się na etapie uzgodnień wewnętrznych, przed skierowaniem do konsultacji społecznych. Z tego względu konieczne będzie zaktualizowanie komentarza do ustawy zgodnie z kierunkiem przyjętych zmian.

W aktualnym stanie prawnym nadzór nad działalnością CIS sprawuje wojewoda[3]. Zakres nadzoru dotyczy prawidłowości realizowania reintegracji zawodowej i społecznej, zgodności działań CIS z wymogami stanowiącymi podstawę przyznania statusu CIS oraz wypełniania obowiązku przekazania sprawozdania zawierającego: rozliczenie dotacji za rok poprzedni, informację o efektach reintegracji zawodowej i społecznej, preliminarz wydatków i przychodów związanych z wykonywaniem usług reintegracji społecznej i zawodowej na rok bieżący, a także informację o zmianie danych zawartych we wniosku o nadanie statusu CIS. W ramach nadzoru wojewoda ma prawo żądać od CIS wyjaśnień, które muszą zostać przedłożone w wyznaczonym terminie, nie krótszym niż 14 dni od dnia otrzymania wezwania. W razie stwierdzenia nieprawidłowości w funkcjonowaniu CIS wojewoda ma prawo wezwać do ich zaniechania lub usunięcia w wyznaczonym terminie, nie krótszym niż 30 dni od dnia otrzymania przez CIS wezwania. Obowiązujące przepisy ustawy o zatrudnieniu socjalnym dopuszczają sprawowanie przez wojewodę nadzoru nad CIS w zakresie, który nie pozwala na kompleksową ocenę prawidłowości funkcjonowania

[3] Art. 5b ustawy o zatrudnieniu socjalnym.

tych podmiotów. Jedną z kluczowych kwestii, którą ma uregulować procedowany obecnie projekt nowelizacji jest zapewnienie wojewodzie skuteczniejszych instrumentów sprawowania nadzoru, w tym kontroli nad działalnością CIS. Trzeba przy tym zaznaczyć, że projekt nadaje też uprawnienia kontrolne względem CIS staroście, który finansuje z Funduszu Pracy świadczenia integracyjne dla beneficjentów działań prowadzonych w tych placówkach.

Zgodnie z art. 5 ust. 4 pkt 2, CIS mają obowiązek przedstawiać corocznie - nie później niż do 31 marca - wojewodzie oraz jednostkom i podmiotom przyznającym mu dotacje, a także instytucji tworzącej sprawozdanie zawierające rozliczenie dotacji za rok poprzedni, efekty reintegracji zawodowej i społecznej oraz preliminarz wydatków i przychodów na rok bieżący, związanych z wykonywaniem usług, o których mowa w art. 3 ust. 1, oraz informację o zmianie danych zawartych we wniosku, o którym mowa w art. 4. Wojewoda natomiast, do 30 kwietnia, przedstawia ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego sprawozdanie zbiorcze z informacji uzyskanych w trybie ust. 4 pkt 2. Na ich podstawie przygotowywany jest materiał analityczny dotyczący funkcjonowania Centrów i Klubów Integracji Społecznej, przedstawiający wnioski z monitoringu podmiotów zatrudnienia socjalnego. Co 3 lata sprawozdania prezentowane są Sejmowi i Senatowi RP. Materiał ma charakter przekrojowy i dotyczy najważniejszych aspektów funkcjonowania CIS oraz KIS, w tym skuteczności działań z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej.

Do tej pory skuteczność reintegracji mierzono tzw. wskaźnikiem efektywności zatrudnieniowej, czyli procentem osób, które po opuszczeniu CIS podjęły zatrudnienie lub założyły własną działalność. Taka prezentacja faktycznych skutków pracy CIS wydaje się jednak niewystarczająca. Obecnie w MRPiPS, we współpracy z Radą Zatrudnienia Socjalnego, opracowywane są rozwiązania mające zoptymalizować i poprawić efektywność działań CIS w szerszym, uwzględniającym szereg aspektów innych niż tylko zatrudnienie, aspekcie. Z monitoringu podmiotów zatrudnienia socjalnego wynika bowiem, że istnieje wiele przypadków powrotu uczestników do pewnego stopnia samodzielności, pełnienia ról społecznych, a także zwiększenia gotowości do powrotu na rynek pracy. W opinii kierownictwa MRPiPS oraz Rady Zatrudnienia Socjalnego takie przykłady świadczą o skuteczności działań CIS w równej mierze, co wskaźnik zatrudnienia absolwentów tych placówek.

Ważnym elementem monitorowania sektora zatrudnienia socjalnego jest analiza kwestii związanych z finansowaniem CIS, w tym wydatków ponoszonych z Funduszu Pracy na świadczenia integracyjnych dla uczestników CIS. Kierownictwo resortu pracy monitoruje wydatki w ramach wypłacanych ze środków Funduszu Pracy świadczeń integracyjnych. Dane o wysokości wypłaconych świadczeń za okres 2022-2026, potwierdzają zwiększenie wydatków na ten cel, za co w istotnym stopniu odpowiadają wprowadzone w 2022 r. zmiany w funkcjonowaniu CIS i modyfikacje warunków wypłaty świadczeń integracyjnych[4]. Zmiany te dotyczyły m.in. podniesienia kwoty świadczenia integracyjnego do wysokości 120% zasiłku dla bezrobotnych przez cały okres uczestnictwa w zajęciach CIS oraz wydłużenia maksymalnego okresu uczestnictwa do 24 miesięcy.

Od wprowadzenia zmian liczba osób korzystających ze świadczeń integracyjnych wzrosła z 12 020 w 2022 r. do 15 659 osób w 2025 r. Kwota wypłaconych z Funduszu Pracy świadczeń integracyjnych wynosiła: w 2022 r. - 124,5 tys. zł; w 2023 r. - 163,7 tys. zł;

[4] ustawa z dnia 13 stycznia 2022 r. o zmianie ustawy o zatrudnieniu socjalnym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 218).

w 2024 r. - 197 tys. zł; w 2025 r. - 246, 5 tys. zł; między I a IV miesiącem 2026 r. - 84, 3 tys. zł.

Przygotowany projekt nowelizacji ustawy o zatrudnieniu socjalnym przewiduje zmiany obowiązującego stanu prawnego. Najważniejsze z nich spowodują wzmocnienie powiązania z lokalnym rynkiem pracy, uelastycznienie dostępu do wsparcia oferowanego przez CIS, podniesienie jakości i skuteczności reintegracji oraz wzmocnienie nadzoru nad działalnością CIS.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Małgorzata Baranowska
Podsekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/